

Nr.7 (758) Otrdiena, 2013. gada 19. februāris

■ **Skaidrojumi. Viedokļi**

Nebeidzamais muklājs prasības nodrošināšanā akcionāru strīdos

Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2013. gada 18. janvāra lēmums lietā Nr. SKC - 1268 dod pamatu cerībai, ka mazināsies sērga prasības nodrošināšanā, kas pletās plašumā ar atsevišķu Rīgas apgabaltiesas, Ventspils tiesas un Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas tiesnešu gādību. Prasības nodrošināšana Latvijā arvien ir paņēmiens, kā akcionāru strīdos bloķēt oponenta iespējas piedalīties sabiedrības pārvaldē, un 2012. gads ir bijis īpaši ražens. Runa ir par strīdiem, kas attiecas uz Latvijā reģistrētajām AS "Ventbunkers" un AS "Latvijas naftas tranzīts".

Jau 2007. gadā Augstākās tiesas Senāta senatoru kopsēdē tika secināts, ka prasības nodrošināšana, kas vērsta uz balsstiesību izmantošanas aizliegumu vai ierobežošanu, ir pretrunā ar komercietību vispārējiem principiem un neatbilst Civilprocesa likumā noteiktā prasības nodrošinājuma līdzekļa - aizlieguma veikt noteiktas darbības - jēgai. Tas tomēr nebija šķērslis Rīgas apgabaltiesas tiesnešiem J. Freimanim¹ un L. Graudai² prasības nodrošināšanas kārtībā piemērot aizliegumu pieteikt atsevišķas ziņas reģistrācijai komercreģistrā, tajā skaitā par izmaiņām padomē un J. Freimaņa lēmuma gadījumā - arī valdē, bez komercreģistrā reģistrētās valdes izdota akcionāru saraksta. Vēl vairāk - šie divi tiesneši piemēroja aizliegumu atbildētājiem ieņemt valdes un padomes locekļa amatus,³ kas jau atgādina kriminālprocesā paredzētos līdzekļus, kā arī sasaukt un noturēt akcionāru sapulces.⁴ No tiesneses L. Graudas lēmuma var saprast, ka aizliegums ieņemt amatus valdē un padomē piemērots pat juridiskām personām.⁵

Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas priekšsēdētāja S. Meliņa prasības nodrošināšanas kārtībā arī piemērojusi aizliegumu pieteikt atsevišķas ziņas reģistrācijai komercreģistrā, tajā skaitā arī izmaiņas padomē, bez prasītāja rakstveida piekrišanas,⁶ kā arī piemērojusi aizliegumu atbildētājiem ieņemt padomes vai valdes locekļu amatus.⁷ Ventspils tiesas tiesnese S. Eglīte arī piemērojusi aizliegumu pieteikt reģistrācijai komercreģistrā izmaiņas valdes un padomes sastāvā bez prasītāja rakstveida piekrišanas,⁸ bet Ventspils tiesas tiesnese I. Fišere atsevišķiem komercreģistrā reģistrētajiem valdes locekļiem piemērojusi aizliegumu izdot pilnvaras, slēgt darījumus un pārstāvēt sabiedrību tiesā bez komercreģistrā reģistrētās valdes vairākuma lēmuma.⁹

Uz iepriekš norādītajiem tiesnešu lēmumiem ir atsauces Senāta lēmumā. Gribētos cerēt, ka Senāta lēmums akcionāru strīdus ievirzīs tiesiskākā gultnē, kur nav vietas šādiem aizliegumiem pieteikt ziņas reģistrācijai komercreģistrā, sasaukt un noturēt akcionāru sapulces, kā arī ieņemt valdes vai padomes locekļa amatu, jo tie pēc savas dabas ir vērsti uz akcionāru balsstiesību izmantošanas ierobežošanu.

Vērtēt šo Senāta lēmumu kā pilnīgi jaunas vēsmas prasības nodrošināšanā nevar, jo tā pamatā pēc būtības ir tās pašas atziņas, kas ietvertas minētajā 2007. gada senatoru kopsēdes lēmumā. Bažas drīzāk izraisa tas, ka teju sešu gadu laikā tās īsti nebija iedzīvojušās atsevišķu tiesnešu darbā dažādās zemākas instances tiesās. Jāatzīmē, ka šāds liktenis piemeklē ne tikai Senāta atziņas, bet arī Satversmes tiesas atziņas. Vēl 2010. gadā Satversmes tiesa spriedumā lietā Nr. 2009-85-01 norādīja, ka prasības nodrošināšanai tiesām ir jāvērtē pierādījumi sprieduma izpildes grūtībām, taču aizvien vairāk parādās tādi tiesu lēmumi, kuros norādīts, ka prasītājam nav jāiesniedz pierādījumi prasības nodrošināšanai. Starp tādiem lēmumiem var īpaši izcelt Rīgas apgabaltiesas tiesnešu J. Freimaņa un L. Graudas lēmumus, kur tā arī norādīts, ka prasītājam nav jāiesniedz pierādījumi prasības nodrošināšanai.¹⁰

Tiesnesis J. Freimanis pat atzīst par iespējamu lēmumā nenorādīt summu, līdz kurai sniedzas prasības nodrošinājums, kaut gan Civilprocesa likuma 138. panta astotā daļa paredz to kā obligātu elementu prasības nodrošināšanas lēmumā, un var saprast, ka tam bija sakars ar J. Freimaņa lēmuma atcelšanu Augstākajā tiesā, liekot Rīgas apgabaltiesai atkārtoti izlemt jautājumu par prasības nodrošinājuma atcelšanu.¹¹ Katrs pats var spriest par tiesiskuma koalīcijas panākumiem Latvijā.

Gadu no gada atliek nobrīnīties, cik efektīvi atsevišķiem tiesnešiem pat apgabaltiesu līmenī izdodas panākt vīdi, kur tiesiskās noteiktības principam īsti nav vietas. Prasības nodrošināšanas lēmumi stājas spēkā nekavējoties, un tie nav arī pārsūdzami. Pieredze rāda, ka pusgads ir krietni par mazu, lai panāktu šādu likumam neatbilstošu prasības nodrošinājumu atcelšanu. Tas ir pietiekami nopietns laiks saimnieciskajā darbībā, lai to teju neatgriezeniski ievirzītu prasītājam vēlamā gultnē. Tāpēc Augstākās tiesas priekšsēdētāja skepse pret Tieslietu ministrijas ierosinājumu gādāt par īsākiem termiņiem lietu izskatīšanā varētu arī būt nevieta.

Jācer, ka šī Senāta lēmuma publicēšana palīdzēs iedzīvoties tajā paustajām atziņām zemākas instances tiesās, par ko zināmas bažas izteikt var jau tagad, jo arī pēc šī Senāta lēmuma Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas priekšsēdētāja S. Meliņa prasības nodrošināšanas kārtībā atkal ir piemērojusi atbildētājiem aizliegumu ieņemt valdes un padomes locekļa amatus.¹²

Daimārs Škutāns,

LL.M (Kembridžas universitāte), zvērinātu advokātu biroja "Spilbridge" vadītājs

---

¹ Rīgas apgabaltiesas 2012. gada 5. jūnija lēmums civillietā Nr. C04290612.

² Rīgas apgabaltiesas 2012. gada 29. jūnija lēmums civillietā Nr. C04312212.

³ Rīgas apgabaltiesas 2012. gada 18. septembra lēmums civillietā Nr. C04290612 un Rīgas apgabaltiesas 2012. gada 18. septembra lēmums civillietā Nr. C04312212.

⁴ Turpat.

⁵ Rīgas apgabaltiesas 2012. gada 18. septembra lēmums civillietā Nr. C04312212.

⁶ Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2012. gada 19. decembra lēmums civillietā Nr. C27251012.

⁷ Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2013. gada 16. janvāra lēmums civillietā Nr. C27121113.

⁸ Ventpils tiesas 2013. gada 4. janvāra lēmums civillietā Nr. C40052013.

⁹ Ventpils tiesas 2013. gada 9. janvāra lēmums civillietā Nr. C40053312. Lai lasītāju nemulsina, ka tiesu informācijas sistēmā: www.tiesas.lv šī civillietā Nr. C40053312 tiek uzrādīta kā izspriesta jau 2012. gada martā, kaut gan prasības nodrošināšanas lēmumā norādīts 2013. gada 9. janvāris. Līdzīgu seku neprecizitāte Latvijas tiesu darbā nav retums. Tā, piemēram, civillietā Nr. C04273212 Rīgas apgabaltiesas tiesnesei L.Blūmiņai, jādāmā, bija palicis nepamanīts, ka no dažādiem atbildētājiem tika lūgts piedzīt dažādas prasības summas, bet prasības nodrošinājums pret katru no atbildētājiem tika piemērots par vienu - lielāko pieteikto prasības summu, kas pēc tam tika nosaukts vien par "nesamērīgu", nevis atzīts par nelikumīgu.

¹⁰ Rīgas apgabaltiesas 2012. gada 5. jūnija lēmums civillietā Nr. C04290612, Rīgas apgabaltiesas 2012. gada 29. jūnija lēmums civillietā Nr. C04312212, Rīgas apgabaltiesas 2012. gada 18. septembra lēmums civillietā Nr. C04290612 un Rīgas apgabaltiesas 2012. gada 18. septembra lēmums civillietā Nr. C04312212.

¹¹ Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2013.gada 24.janvāra lēmums civillietā Nr. C04351912.

¹² Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2013. gada 1. februāra lēmums civillietā Nr. C27251012.